

Міністерство культури України
Національна академія образотворчого мистецтва
і архітектури

Четверті Платонівські чистання

ПАМ'ЯТІ АКАДЕМІКА
ПЛАТОНА БІЛЕЦЬКОГО
(1922–1998)

Тези доповідей
Міжнародної наукової
конференції

Київ
2017

6. Наталія Дмитренко, бакалавр мистецтвознавства, студентка
1 курсу магістратури ФТІМ НАОМА(наук. керів. Л.С. Міляєва)

Щодо атрибуції діадеми з с. Сахнівка Черкаської області з колекції Музею історичних коштовностей України

*Ключові слова: діадема, атрибуція, Візантійська імперія, «Вознесіння
Александра Македонського на небо», МІКУ.*

В МІКУ Сахнівську діадему (№ ДМ – 1783) атрибутовано як роботу ювеліра Київської Русі. Будь-які атрибуції, викладені в першоджерелах музеєм ігноруються.

Розглядаючи художньо-стилістичні деталі, стає очевидним, що на трапезієвидних щитках простежується те саме зображення, що і на зовнішній та внутрішній частинах іранського блюда з візантійськими емалями 11 ст. й гравіруванням, яке зберігається у скарбниці Сан Марко у Венеції.

Перлини діадеми продовжують традицію оздоблення творів декоративно-прикладного мистецтва Візантії. Простежується це на потирі патріархів кінця 10 – початку 11 століття зі скарбниці собору Сан Марко. В потирі наявне застосування різних технік – перегородчаста емаль та гравірування, і поєднання таких матеріалів, як золото, золочене срібло, емаль, перлини, сардонікс.

Вирішення волосся нагадує детальну проробку кучерів пророка Даниїла на емалях Пала д'Оро собору Сан Марко у Венеції. В останньому – пластини золота більш тонкі, що пояснюється рівнем полірування, умовами зберігання, які впливали на стан емалей.

На лорі – характерний для візантійських емальєрів метод накладання пластини формою спіралі в місцях згинання ліктів. Цей елемент наявний на короні Константина IX Мономаха, виконаний візантійським майстром, яка зберігається в Угорському Національному музеї в Будапешті. На діадемі наявні серцеподібні елементи, як і на угорській короні. Білі емалі мають відтінок сірого кольору, що пояснюється процесом потемніння через знаходження творів під землею.

Візантійська чаша 12 ст. з Державного Ермітажу частково зберігає сцену «Вознесіння». Як і на діадемі, герой – із розпростертими руками, зігнутими в ліктях, піднятими вверху. Елементи одягу нагадують лор з діадемі та повторюють його декоративні елементи: частина маніакія із прямокутною вертикальною частиною лора, на якій – такі ж ромбоподібні форми.

Рельєф Сан Доменіко в Нарні 12 століття дає підстави для порівняння із діадемою, бо тільки в цих творах можна простежити кулю, в якій розміщено героя.

Діадема є довершеним твором візантійського майстра і відтворює мотиви візантійської орнаменталістики.

